

Nr 336.

Av herr **Staxäng m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 46, angående indragning av vissa till församlingskyrkor utgående ersättningar m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 46 till årets riksdag föreslås, bland annat, att de ur förslagsanslaget till Ersättningar till kyrkor utgående ersättningar för vin- och byggnadssäd, för kronotiondeanslag och för avskrivna kvarnräntor och andra därmed jämförliga ersättningar till församlingskyrkor skola indragas med utgången av budgetåret 1946/47 samt att till Marstrands församling skall utgå särskild gottgörelse med 20 000 kronor för den till församlingens kyrka hittills utgående indelningsersättningen.

Såsom framgår av den i propositionen lämnade historiska redogörelsen, går den till Marstrands kyrka hittills utgående ersättningen tillbaka på ett av den danske ståthållaren i Norge Hannibal Sehested med Marstrands borgare efter stadens brand år 1643 träffat privilegieavtal. Enligt detta avtal skulle till kyrkans och skolans underhåll samt till kyrkobetjäntes och skollärares avlöning utgå bland annat hela kronans korntionde av Tjörns, Solberga och Torsby pastorat, belöpande sig till 283 tunnor 30 kappar. Denna bestämmelse utgjorde emellertid en del av en omfattande överenskommelse, genom vilken borgerskapet emot erhållande av åtskilliga privilegier gjorde betydande åtaganden till förmån för den danska kronan. Privilegieavtalet bekräftades av flera danska konungar och efter Bohusläns införlivning med Sverige genom freden i Roskilde år 1658 — förutom genom en allmän bestämmelse i fredstraktaten om beståndet av under den danska tiden utfärdade privilegier — vid flera tillfällen av den svenske konungen. Sålunda bekräftades genom en kungl. resolution den 27 september 1675 stadens rätt att *allt framgent* åtnjuta ifrågasvarande uppbörd.

Av det förestående framgår, att starka skäl kunna anföras till stöd för den ståndpunkten, att denna förmån innehaves av Marstrands kyrka eller församling med sådan rätt, att den icke kan fråntagas församlingen mot dennas bestridande. I ett av kammarkollegiet och statskontoret år 1882 avgivet gemensamt utlåtande över ett förslag, att skyldigheten att årligen utbetala ersättning för vin- och byggnadssäd skulle från statsverket överflyttas på församlingarna, uttalade ämbetsverken, att några på rättvisa eller billighet grundade skäl för statsverkets befrielse från skyldigheten att utgiva ersättningen enligt ämbetsverkens åsikt icke förefunnes. Vidare anförde en uti nu före-

varande frågas behandling vid 1941 års kyrkomöte deltagande domstolsjurist, att det syntes honom knappast försvarligt att helt förneka möjligheten av att nu utgående vederlag kan anses innefatta en vederbörande församling enskilt tillkommande rättighet. Det kan därför icke anses uteslutet, att ett av Marstrands församling vid domstol framställt yrkande att även hädanefter av statsverket utfå årlig ersättning skulle vinna bifall.

Av samtliga församlingar, som åtnjuta indelningsersättningar, har frågan om indragning av dessa den ojämförligt största betydelsen för Marstrands församling såväl på grund av den absoluta storleken av den till stadens kyrka utgående ersättningen som på grund därav, att stadens ringa folkmängd och svaga skatteunderlag ge beloppet en betydelse för församlingsbornas skattebelastning, som till övriga kyrkor eller församlingar utgående ersättningar sakna. Staden torde icke kunna förvänta att genom den förestående kommunregleringen eller, inom överskådlig tid, genom expansion av folkmängd och näringsliv få sitt skatteunderlag väsentligt höjt.

Hänsyn till denna Marstrands särställning har också tagits i propositionen genom förslaget att församlingen skall erhålla ett engångsbelopp av 20 000 kronor. Även om hänsyn togs till detta belopp, kommer den föreslagna indragningen likväl att drabba Marstrand ojämförligt mycket hårdare än någon annan församling. Då en förräntning efter högre räntesats än 3 % icke för närvarande kan påräknas, kommer avkastningen av det föreslagna engångsbeloppet att bli högst 600 kronor. Församlingen kommer sålunda att tillfogas en årlig inkomstminskning av omkring 3 500 kronor eller tre gånger den förlust som drabbar de församlingar, vilkas ersättningsbelopp ligga närmast Marstrands, de mycket större och ekonomiskt starkare församlingarna Landskrona och Stora Tuna. Den föreslagna engångsersättningen kan icke förhindra en för stadens invånare kännbar höjning av uttaxeringen för församlingens behov. Det må också erinras om att länsstyrelsen i Göteborg i sitt i propositionen refererade remissyttrande tillstyrkt en engångsersättning bestämd till hälften av årsbeloppets efter 4 % kapitaliserade värde. Detta förslag innebär, därest det senaste årsbeloppet lägges till grund för kapitalisering, en engångsersättning av något över 50 000 kronor och, därest medeltalet av de senaste 10 årsbeloppen kapitaliseras, en summa av mellan 40 000 och 50 000 kronor.

I propositionen uttalar föredragande statsrådet, att ett av riksdagen fattat generellt beslut om ifrågavarande ersättningsars indragning icke syntes böra utgöra hinder för Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall, om särskilda skäl därtill föranleda, antingen medgiva, att församlingen må bibehålla ersättningen, eller ock tillerkänna församlingen skäligt vederlag. I uttalandet göres väl intet undantag för Marstrands församling, men då denna församling i propositionen göres till föremål för särbehandling genom förslaget om viss engångsersättning, synes den risken icke vara helt utesluten, att av församlingen framdeles gjorda framställningar om ytterligare vederlag eller

bibehållande av den del av årsersättningen, som icke kan anses ersatt genom engångsersättningen, bliva avslagna med hänvisning till sistnämnda ersättning.

Ovan framhållna omständigheter — den tveksamhet man är berättigad att hysa angående de rättsliga förutsättningarna för indragningen av den till Marstrands kyrka hittills utgående ersättningen och samma ersättnings avsevärda ekonomiska betydelse för församlingen — ävensom den olägenhet och ovisshet det måste innebära för församlingen att för utbekommande av ytterligare vederlag eller fortsatt årlig ersättning vara beroende av Kungl. Maj:ts måhända blott för ett år i sänder meddelade beslut synas oss motivera, att Marstrands församling beredes vederlag för indragningen av den årliga ersättningen med hela dennas kapitaliserade belopp. Därest kapitalisering sker efter en i förhållande till rådande ränteläge så hög räntesats som 4 %, torde kapitalisering böra ske av ett från nuvarande årsersättning till 4 000 kronor avjämnat belopp. Med hänsyn till att ersättningen nu utgår efter markegång och i betraktande av svårigheterna för kyrkliga rättssubjekt att placera fonder i värdebeständiga förmögenhetsobjekt samt nuvarande låga ränteläge kommer församlingen genom det av oss föreslagna vederlaget likväl icke att hållas helt skadeslöst för indragningen av den årliga ersättningen.

Under åberopande av det anförda hemställa vi,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 46 måtte

dels besluta, att till Marstrands församling skall utgå särskild gottgörelse med 100 000 kronor, att utbetalas från anslaget till Ersättningar till kyrkor under budgetåret 1947/48,

dels ock besluta om den höjning av nämnda anslag, som för-
anledes härav.

Stockholm den 22 februari 1947.

Ernst V. Staxäng.

Carl E. Johansson,
Torp.

J. W. Mårtensson.

Birger Utbult.

Gösta Andersson,
Mölnadal.

C. O. Carlsson,
Bakeröd.

Wald. Svensson.